

Elina Grundström
Puheenjohtaja
Julkisen sanan neuvosto
elina.grundstrom@jsn.fi
puh. 050 5410 479

Julkisen sanan neuvoston lausunto mediapoliittista ohjelmaa koskevan periaatepäätöksen luonnoksesta

Luonnoksessa on yleisesti otettu hyvin huomioon sananvapauden ja median vapauden liittyviä näkökohtia. Suomalaisen median itsesääntelyn toimivuus ja tärkeys sekä itsesääntelyn riippumattomuus on myös huomioitu ja muotoiltu hyvin. Myös kirjaukset median vastuullisuudesta ovat hyviä.

Julkisen sanan neuvosto pitää luonnosta muutenkin yleisesti hyvänä, mutta haluaa vakavasti huomauttaa luonnoksen yhdestä kohdasta.

Toimenpidekohdassa 16 ehdotetaan, että faktantarkastustoiminnan kehittymistä tuetaan **”yhteistyössä alan toimijoiden ja viranomaisten kanssa”**. Julkisen sanan neuvosto käsitteli asiaa kokouksessaan ja kyseinen kohta herätti neuvostossa vakavaa huolta siitä, että valtioneuvosto on ajattelemattomuuttaan luomassa järjestelmää, joka heikentää perusoikeuksiin kuuluvaa sanan- ja lehdistönvapautta. Tämä on tuskin ollut tarkoitus, mutta jo kyseinen kirjaus antaa vaikutelman, että valtio on ottamassa roolia tiedon oikeellisuuden määrittelyssä. Tällainen on mahdollista tulkita poliittisen keskustelun ja median sensuroimiseksi ja sananvapauden rajoittamiseksi.

Vääriä mielikuvia antavien kirjausten välttäminen jo periaatepäätöksen tekstissä olisi tärkeää, koska monet valtiolliset tahot ovat viime vuosina pyrkineet levittämään propagandistisia näkemyksiä väittämällä toimintaansa ”faktantarkistukseksi”. (Ks. esim. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/09/valheenpaljastaja-nyt-tulevat-valefaktantarkistajat>)

Viranomaisten tai ministeriöiden ei pitäisi olla millään tavalla mukana faktantarkastustoiminnassa, eikä niiden pitäisi myöskään määritellä mitään yksittäistä tahoja, jolle valtio antaa erityisen mandaatin ja rahoituksen faktantarkistusta varten.

Faktantarkistus ei ole valtion asia demokraattisessa maassa. Faktantarkistuksen tukeminen voi kuitenkin olla tarpeellista ja perusteltua. Valtio voi hyvin antaa avustuksia faktantarkistusta tekeville tahoille, kuten medioille, yrityksille, yhdistyksille ja näiden vapaaehtoisesti käynnistämille yhteistyöhankkeille, mutta tällöinkin avustusten pitäisi olla vapaasti haettavissa ja kilpailtavissa.

Helsingissä 27.6.2018

Elina Grundström